

לעילוי נשמת

מרת אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

מדיני הלוואה בשטר

הלוואה הנעשית בשטר מתפרסמת לכל, כי כל דבר הנעשה בשטר מתפרסם.

ולכן, המלווה בשטר גובה את חובו מנכסים משועבדים, ואין ללקוחות למנוע ממנו לגבות מהם, כי אומר להם, היה לכם להיזהר שלא לקנות קרקע משועבדת לי, שהרי אם הייתם מבררים היה נודע לכם שהקרקע משועבדת.

מדיני הלוואה בעדים

הלוואה הנעשית בעדים אינה מתפרסמת כלל, כי הבא ללוות מצניע את הדבר, כדי שאם יבוא למכור קרקע, לא יבינו הכל שהוא דחוק לפרוע מעות, ולא ייקחו ממנו ביוקר.

ולכן, המלווה בלא שטר גובה חובו מנכסים בני חורין בלבד, [כלומר נכסים שתחת יד הלווה, ולא מה שמכר לאחרים], משום שאין ראוי לגבות מהלקוחות, מאחר שאין בידם להיזהר מלקנות ממי שהלווה בלא שטר, שהרי הדבר אינו מתפרסם כלל.

אב ובנו מצטרפים לחזקה

אם החזיק האב מקצת שלוש שנים ומת, והחזיק בנו אחריו, והשלים שלוש שנות חזקה, הרי זו חזקה. ואין לבעלים הראשונים לטעון, לא מחינו, כי לא החזיק בה אדם אחד שלוש שנים, משום שיורש כרעיה דאבוה הוא [=יורש רגל האב הוא], והכל יודעים שבן יורש את אביו ובא מכוחו.

חזקה על אב ובנו מצטרפת

אם החזיק אדם בפני הבעלים הראשונים מקצת שלוש שנים, ומתו הבעלים הראשונים, והחזיק אחר מותם, והשלים שלוש שנות חזקה, הרי זו חזקה, ואין לבן לטעון, לא מחיתי כי לא ידעתי שזו היתה קרקע של אבי.

וכל זה **כשהיה הבן גדול בשעת מות אביו**, אבל אם בשעת מות אביו היה קטן, אף על פי שהגדיל מיד אחר כך, אינו בקי בנכסי אביו, ואין ראייה משתיקתו שהקרקע של הקונה, ולכן אין לקונה חזקה.

מטלטלים שאין בהם חזקה

במטלטלים, מי שהוא מוחזק בשל חבירו אפילו שעה אחת, אף על פי שיש לחבירו עדים שהיה שלו, נאמן המוחזק לומר קניתי, והוא שלי, כי סתם לוקח מטלטלים מחבירו, בלא עדים ובלא שטר הוא קונה.

ואלו יוצאים מהכלל הזה:

א. מוחזק בדברים העשויים להשאיל ולהשכיר.

ב. אומן המוחזק בדבר שעשוי להינתן לו לתקנו,

[אפילו אינו עשוי להשאיל ולהשכיר].

ושני אלו, אם יש עדים שהדבר שמוחזק בו היה של אדם אחר, מוציאים מהמוחזק ונותנים לאותו אדם.

ובדף מ"ה יתבארו בעזה"י פרטי הדין הזה, שאומן אין לו חזקה במטלטלים.

ולא רק לעניין מטלטלים אין לאומן חזקה, כי גם חזקת קרקעות אין לאומן, כגון בנאי שבונה בית, אין לו חזקה אחר שלוש שנים, (תוס' בדף מ"ז).

-

שאר דיני המשנה יתבארו בעזה"י על סדר הגמרא.

חזקה לשותף בחלק חבירו

לדעת אבוה דשמואל ולוי, שנים שהיו שותפים בקרקע, והחזיק האחד בחלק חבירו שלוש שנים, אין לו חזקה, שכן דרך השותפים, שהאחד אוכל את כל הפירות כמה שנים, ואחר כך חבירו אוכל את כל הפירות כמה שנים.

כן פירש רשב"ם במשנה, וזה יתכן כשהאחד החזיק לבדו בכל הקרקע שלוש שנים. אולם מדברי הגמרא נראה, שלדעת אבוה דשמואל ולוי, אין לשותפים חזקה גם לעניין חלוקה, כשבמשך שלוש שנים האחד החזיק בחלק אחד, וחבירו בחלק אחר, והטעם לזה, כי גם כך דרך השותפים לעשות, שכמה שנים אוכל האחד את החלק המשובח, וחבירו את הגרוע, ואחר כך מחליפים.

ולדעת שמואל, יש אופן שיש לשותף חזקה על

חבירו, ויש אופן שאין לשותף חזקה על חבירו.

- **י"א שכשהאחד מחזיק בכל השדה שלוש שנים**, יש לו חזקה, כי מנהג השותפים ליהנות בכל שנה מהשותפות. [או על ידי שעושים יחד, וחולקים הפירות. או על ידי שעושים לחוד, כל אחד בחצי השדה], וזה שהניח לחבירו להחזיק שלוש שנים בכל השדה, ודאי מכר לו חלקו. אבל החזיק כל אחד בחצי הקרקע שלוש שנים, אין להם חזקה במה שהחזיקו, כי דרך השותפים לעשות כן.

- **וי"א שכשהאחד מחזיק בחצי השדה** [המובחר] **שלוש שנים**, יש לו חזקה על אותו חלק, לומר חלקנו את הקרקע, וזה בא לחלקי, שאם אין האמת אתו, ולא חלקו את הקרקע, אלא שעשו כן [שכל אחד אכל חצי השדה], כדי שיהיה לכל אחד חלק מהשותפות בכל שנה, היה להם לעשות יחד ולחלוק את הפירות, ולא היה לאחד להניח לחבירו להחזיק לבדו בחצי המובחר של השדה. אבל החזיק האחד בכל השדה שלוש שנים, אין לו חזקה, כי יש שותפים שעושים כן, שהאחד מחזיק לבדו כמה שנים, ואחר כך חבירו מחזיק לבדו כמה שנים.

- **ורבינא אמר, בשדה שיש בה דין חלוקה, אם החזיק בה האחד לבדו שלוש שנים**, יש לו חזקה, כי מאחר שראויה לשניהם, רגילים לאכול ממנה יחד כל שנה, ולא להניח לאחד לאכול לבדו, וזה שהניח לחבירו להחזיק שלוש שנים בכל השדה, ודאי מכר לו חלקו. אבל בשדה שאין בה דין חלוקה, מאחר שאינה ראויה לשניהם, רגילים שהאחד אוכל ממנה כמה שנים לבדו, ואחר כך חבירו אוכל ממנה כמה שנים לבדו, ואין לאחד מהם חזקה כשאוכלים לבדם כמה שנים, [וכתב רשב"ם שהלכה כרבינא].

שותף כיורד ברשות

לדעת שמואל, **שותף שירד ועיבד את חלק חבירו שלא ברשות**, [ואינו טוען שקנה ממנו, או שטוען כן אבל אינו נאמן, כגון במקום שאין לו חזקה], **מקבל שכר מחלק חבירו, על מה שעבד בו, כדין אריס היורד ברשות הבעלים לעבוד בשדותיהם**, [שנוטל בשבח המגיע לכתפים בשדה שאין עשויה ליטע כשדה העשויה ליטע].

שיטת רבינו תם, דין אחד נאמר כאן, בעניין תשלום שכרו של שותף היורד שלא ברשות לחלק חבירו, והוא, **שכל דבר שבא על ידי טרחתו, נוטל בו חלק בשכרו, כדין אריסי העיר, אף על פי שירד שלא ברשות, ונטע שדה שאינה עשויה ליטע**. [ועדיף הוא בכך על שאר בני אדם, שירדו בה שלא ברשות, שאין נוטלים אלא הוצאותיהם עד שיעור השבח]. אולם בשבח הבא מאליו, ולא על ידי טרחתו, אינו נוטל ממנו חלק בשכרו. [ולשיטת רבינו תם, כל עדיפות השותף היא בשדה שאינה עשויה ליטע, אבל בשדה העשויה ליטע, כל אדם שיורד לעבדה בלא רשות, נוטל בה חלק בשכרו, כדין אריסי העיר].

שיטת הקונטרס, [בשדה העשויה ליטע, כל אדם שיורד לעבדה בלא רשות, אינו נוטל בה חלק בשכרו, כדין אריסי העיר אלא כקבלן בלבד, (ששכרו פחות מאריס, מאחר שהאריס עוסק בשדה לתקנה, מה שאין כן שכיר יום קבלן, שאין צריך לתקן אם יתקלקל)]. ושני דינים נאמרו כאן, בעניין תשלום שכרו של שותף היורד שלא ברשות לחלק חבירו. [א] שותף היורד **שלא ברשות לחלק חבירו בשדה העשויה ליטע, נוטל בו חלק בשכרו כאריס**, אף על פי שכל יורד שלא ברשות לשדה העשויה ליטע, נוטל כקבלן בלבד, [ב] שותף היורד **שלא ברשות לחלק חבירו, בשדה שאין עשויה ליטע, נוטל בו חלק בשכרו כאריס**, כאילו היא עשויה ליטע, ובזה עדיף הרבה על שאר בני אדם, שאם ירדו בה שלא ברשות, אינם נוטלים אלא את ההוצאות שהוציאו.

שבח המגיע לכתפים

לפירוש רבינו תם, הוא שבח הבא על ידי טורח, הנקרא עבודת כתפיים.

ולפירוש הקונטרס, הם פירות שסופם להיתלש בידיים ולשאת בכתפיים.

אומן או שותף

מסוגיית הגמרא מבואר, **שיותר מסתבר שלאומן אין חזקה, ממה שלשותף אין חזקה**, כי כשבא דבר ליד האומן, אין לו שום חלק בו, אלא שניתן לו לתקן, ולהשיב לבעלים, אבל כשבא דבר ליש השותף, מתוך שהיה לו חלק בזה מתחילה, אפשר שקנה גם חלק חבירו.

[לתרומות ולהנצחות](#)

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

[להצטרף לקבוצת וואצאפ לקבלת הקבצים מידי יום](#)

[להצטרף לקבוצת טלגרם לקבלת הקבצים מידי יום](#)

כל הזכויות שמורות © מותר להפיץ שלא למטרה מסחרית